

Ter ere van mijn vijftigste verjaardag.

© Ruud J. E. Offermans

Sittard, november 2016

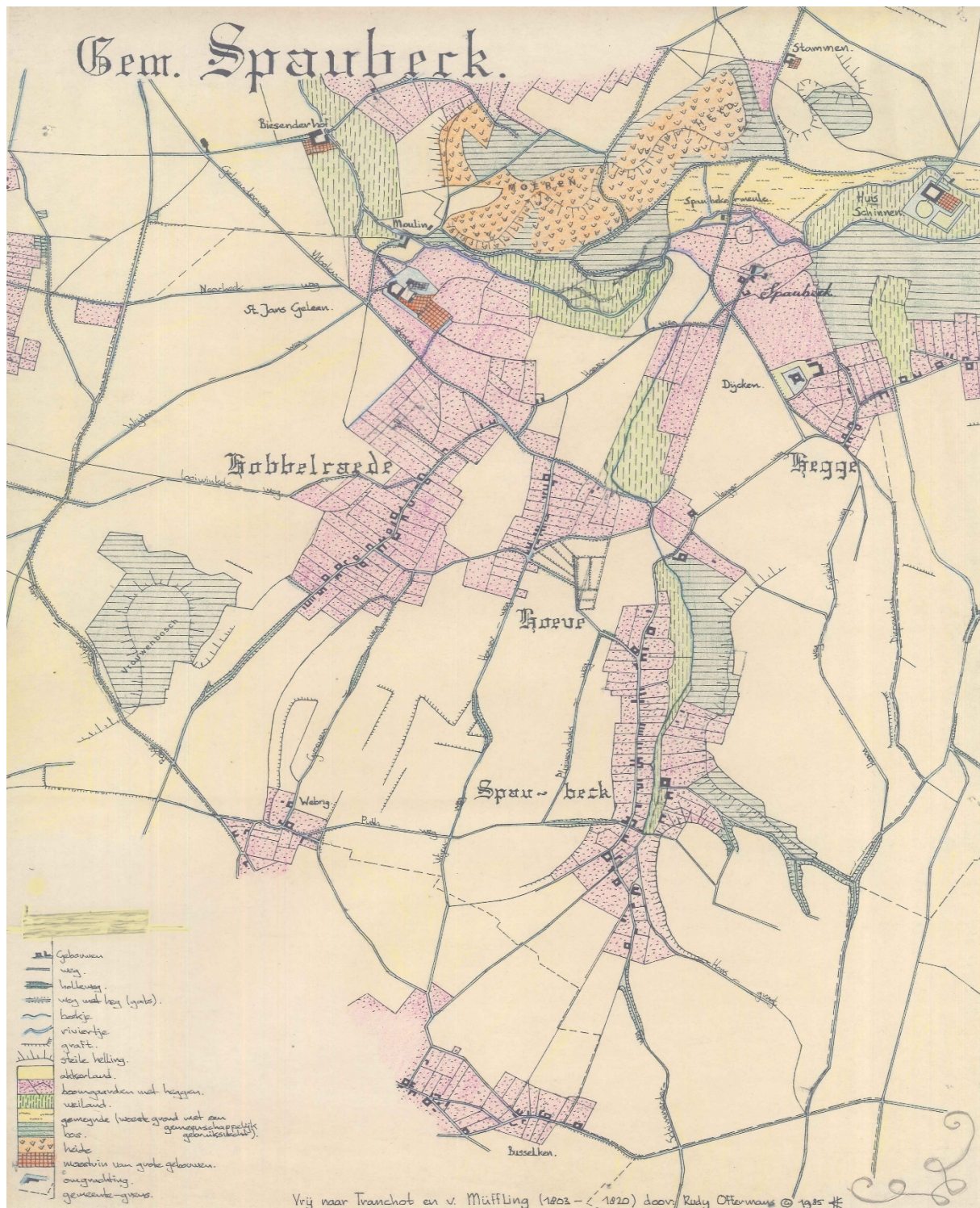
Redactie: Hub Offermans

Voorkant: Tranchot-von Müfflingkaart, 1803-1820.

© Alle rechten voorbehouden.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	5
Inleiding	7
Etagelinde	8
Pepelsberg	10
Romeinen	12
Breitstreifenflur	16
Toponiemen	20
Genhoof	26
Belver	30
Hobbelrade	32
Webrig en Gebusselken	39
Vrouwenbosch	44
Rènkaove	47
Spaubeek	52
Oude Kerk	57
De kaart van Rombaut	65
De Oliemolen	68
Printhagenderbeemden	69
Ten Dijcken	70
Pastorie	74
Op 't Broek	76
Aarden wallen	79
Epiloog	84
Literatuur	85

Spaubeek in de middeleeuwen.

Voorwoord

Ik neem jullie mee langs een virtuele reis door de cultuurhistorische aspecten van Spaubeek – biografie van een landschap. Ik geef alleen snapshots, inkijkjes van diverse tijdperken waarin het landschap in Spaubeek is ontstaan. Het zijn niet meer dan losse stukjes die allen één geheel vormen van het huidige landschap. Opgebouwd door vele generaties Spaubekenaren die allemaal hun hand hebben gezet tot de totstandkoming van zoals het landschap er nu bij ligt. Het enige wat ik kan doen is af en toe een tipje van de sluier oplichten.

Bongerd 1965.

Voormalig Gemeentehuis van Spaubeek.

Inleiding

‘Tussen het Vrouwenbosch, het Spaubekerbos en het Stammenderbos ligt het plaatsje Spaubeek (gemeente Beek) verscholen in het dal van de Geleenbeek. Het grondgebied van de voormalige gemeente Spaubeek strekt zich uit van het Maasterras in het zuidwesten tot het beekdal van de Geleenbeek in het noordoosten. Het pleistocene Maasterras gaat ter plaatse vrij plotseling over in een zacht golvend landschap, waarin ruggen en wijde dalen, gericht op de Geleenbeek, sterk domineren. Dit ruggenlandschap is ontstaan door erosie van de zijbeken van de Geleenbeek zoals o.a. de Hoevertvloedgraaf, het Hoogbeekskan en de Dijkervloedgraaf.’

Door de aparte plaats die Zuid-Limburg in Nederland inneemt wordt gemakkelijk over het hoofd gezien, hoezeer het deel uitmaakt van een groter gebied dat zich over België, Nederland en Duitsland uitstrekt. De verbindende factor is de spreekwoordelijk vruchtbare löss, die vooral vanwege zijn goede waterhoudende kwaliteiten en zijn gemakkelijke bewerkbaarheid steeds voor vroege bewoning is uitgekozen. Ook het golvend reliëf is karakteristiek. Het prominentste zijn op kleinere schaal de vele diepe insnijdingen, waar soms beken doorheen stromen, maar die vaak ook droog liggen en dan droogdalen worden genoemd.

Etangelinde

Zo aan de rand van de weg, het Op 't Veldje geheten, staat in een klein driehoekig perceeltje met een zogenaamde etangelinde. Het driehoekig pleintje herinnert aan een brink of een 'dries' genaamd, zoals deze te vinden zijn in Nuth, Schimmert en vooral in het buurtschap Catsop bij Elsloo. Waar een fraai exemplaar van een dries te

Etangelinde, Op 't Veldje.

bewonderen is. Wordt brink vaak gebruikt in het oosten van het land. In onze contreien spreekt men vaak van dries. Een 'dries' is een toponiem (veldnaam), het komt als 'driesch' al voor in een 13^e eeuwse Vlaams document en betekent dan 'braakliggend weiland'. Dit evolueert tot naam

voor een nederzettingsvorm in Vlaanderen en Zuid-Nederland. Bij een dries vindt men huizen rondom een centraal middenplein, dat meestal een driehoekige vorm heeft. Dit middenplein deed in de middeleeuwen dienst als gemeenschappelijke weide (meent) voor het vee en als plaats waar men mocht planten, dus men mocht er niet op bouwen. Bij een dries was ook vaak een drinkpoel aanwezig.

In de folklore werd bij de etagelinde bovenin door het bruidspaar gedanst, een etage lager door de familie en op de begane grond door de gasten. Meestal werd er een vlag in de top van de boom gestoken. Hiervoor werden er kleine dansvloeren aangelegd die steunden op de geknotte takken van de linde. In Spaubeek is nog zo'n fraai exemplaar te bewonderen.

Pepelsberg

Sint-Jansmolen gezien vanaf de Pepelsberg.

In de buurt van het voormalige kasteel Sint-Jansgeleen komen we via het Beuke(n)boomsvoetpad bij de Pepelsberg (ook wel Pepersberg of Piepersberg geheten). *Pepel* is de benaming voor *vlinder* in het Limburgs. Wellicht kunnen we spreken van een *vlinderberg*.

Het is een kaap grenzend aan de plateaurand boven het Geleenbeekdal. Een erosierest van het Midenterras. Hier zijn in de jaren 70 (van de vorige eeuw) op diverse plaatsen archeologisch